

Asia: VN/31974/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Imatran kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua kotoutumislain kokonaisuudistusta koskevaan hallituksen esitykseen. Uudistuksen tavoitteena on

selkeyttää viranomaisten vastuita, tavoittaa maahanmuuttajat nykyistä paremmin sekä nopeuttaa kotoutumisprosessia ja työllistymistä. Tavoitteena on hyvien väestösuhteiden ja yhdenvertaisuuden edistäminen kunnissa. Uudistuksen tavoitteet ovat kannatettavia.

Hallituksen esityksessä päivitetään lainsäädäntö vastaamaan myös rakenteellisia uudistuksia, mukaan lukien hyvinvointialueiden käynnistyminen sekä työvoimapalvelu-uudistuksen huomioiminen. Etelä-Karjalassa maahanmuutto- ja kotoutumisen palveluista on vastannut Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri. Hyvinvointialueen käynnistymisen myötä ja kotoutumisen lainsäädäntöuudistukseen varautumiseksi, maahanmuutto- ja kotoutumistyötä ollaan parhaillaan alueellamme organisoimassa kuntapohjaiseksi toimintamalliksi. Samaan aikaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain lausuntopyynnön kanssa, kunnat ovat vastaamassa lausuntopyyntöön julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisestä (TE2024-lainsäädäntö). Näillä kahdella lainsäädäntöuudistuksella on liittymäpintoja ja annetussa aikataulussa ja lausuntopyyntöjen limittyessä, on haasteellista ellei jopa mahdotonta hahmottaa kuntien järjestämisvastuulle siirtyviä maahanmuuttajien ja kotoutujien palvelujen kokonaisuutta ja kuntien tosiasiallisia toimintaedellytyksiä uusien tehtävien hoitamiseen.

Imatran kaupunki haluaa kiinnittää huomiota esitettyyn yksityiskohtaiseen ja pikkutarkkaan säätelyyn. Kotoutumisen tueksi tarvitaan joustavaa lainsäädäntöä, joka huomioi kuntien erilaiset toimintaympäristöt, olosuhteet ja palveluekosysteemit sekä maahanmuuttajien yksilölliset tilanteet ja palvelutarpeet. Tarkan säätelyn riskinä on, että vaikuttavasta kotouttamistyöstä tulee kaavamaisista viranomaistehtävien toteuttamista. Tällaisten riskien mahdollisuudet tulee lainsäädännössä kaikin keinoin välttää.

Perusmuotoinen tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma (12-22 §)

Monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi on kannatettavaa. Kunnan ja hyvinvointialueen rooleja palvelutarpeen arvioinnissa on kuitenkin syytä täsmentää lainsäädännössä. Esitys laajentaa nykyisen lain mukaista kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin kohderyhmää. Kohderyhmän laajeneminen tulee huomioida kuntien saamassa rahoituksessa. Imatran kaupunki haluaa huomauttaa, ettei kunnilla ole yhtenäistä tietojärjestelmää kotoutumissuunnitelman kirjaamisveloitteen täyttämiseksi. Tarvitaan valtakunnallinen yhteinen tietojärjestelmä, jotta pystytään turvaamaan tiedonkulku myös eri kuntien välillä esimerkiksi paikkakunnan vaihdon yhteydessä. Väestön liikkuvuuden ja tietosuojan haasteita ei saa jättää yksin kuntien vastuulle. Palvelujen yhdenvertaisuuden näkökulmasta voisi olla tarpeen, että lainsäädäntö antaisi reunaehdot kotoutumissuunnitelman sisällöstä.

Kotoutumiskoulutus (24-25 §) ja omaehtoisen opiskelun tukeminen (26-30 §)

TE-palveluiden uudistamista koskevan lakiesityksen ja kotoutumislain uudistuksen esitysten mukaan kunnat saavat rahoituksen kotoutumiskoulutuksen järjestämiseen valtionosuuksien kautta. Pakolaisten osalta rahoitusta tulisi osana laskennallistenkorvausten järjestelmää. Tehtävä on kunnille uusi ja on tärkeää, että sen rahoitus on huomioitu uudistuksessa. Esityksessä mainittu mahdollisuus jatkaa omaehtoisia opintoja kotoutumisajan jälkeen sekä kotoutujan kielitaidon päättöttestaus on hyvä uudistus ja tukee jatkuvaa ja tavoitteellista oppimista. Sen sijaan esityksessä mainittu kotoutumisajan lyhennys kolmesta vuodesta kahteen vuoteen saattaa aiheuttaa haasteita erityisesti niille, jotka eivät ehdi kahdessa vuodessa oppimaan kieltä riittävän hyvin tai niille, jotka eivät ole päässeet jatko-opintoihin.

Yleiset kommentit kunnan kotoutumishjelmaan (11 §) ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio (23 §)

Esityksen mukaan kunnan on järjestettävä kotoutuja-asiakkaalle yhteiskuntaorientaatio mahdollisuuksien mukaan hänen äidinkielellään tai muutoin hyvin osaamalla kielellä kotoutuja-asiakkaiden kunnassa esiintyvät palvelu- ja kielelliset tarpeet huomioiden. Omakielinen yhteiskuntaorientaatio on kunnille uusi tehtävä. Kotoutumisen näkökulmasta vaatimus on ymmärrettävä ja tervetullut uudistus.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palvelut (3 luku)

Esityksen mukaan perheryhmäkodit siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle jo vuoden 2023 alussa ja olisivat osa sosiaalihuoltoa. Esitys on kannatettava.

Kuntaan ohjaaminen (4 luku)

Kunnan ja myös tulevien hyvinvointialueiden tulee saada tieto kaikista muuttajista, jotta se voi hoitaa kotoutumisen

edistämisen veloitteet laadukkaasti.

Kunnan, hyvinvointialueen ja valtion tehtävät (5-7 luvut)

Esityksen mukaan kunnan on asetettava maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmä (46 §). Esitys on kannatettava. Kuntien ja hyvinvointialueen tulee voida itsenäisesti päättää alueellisesta tai kuntakohtaisista ryhmistä ja niiden kokoonpanosta.

Valtion korvaukset (8 luku)

Rahoituksessa on pyritty huomioimaan uudet tehtävät. Lukuisten yhtäaikaisten uudistusten yhteisvaikutusta on kuitenkin haastava arvioida ja siten ennakoida rahoituksen riittävyys uusiin tai kunnille siirtyviin tehtäviin.

Tiedonsaanti ja tietojärjestelmä (9 luku)

KEHA-keskus vastaa tietovarannon ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden kehittämisestä ja ylläpidosta. On erittäin hyvä, että yhteistä valtakunnallisesti toimivaa asiakastietojärjestelmää tai tietovarantoa ollaan suunnittelemassa ja käyttöönottamassa.

Etelä-Karjalassa tarve järjestelmälle on jo vuoden 2023 alusta. On tärkeää, että kunnilla on mahdollisuus saada kotoutumisen edistämiseen

tarvitsemansa tieto eri viranomaisilta. Erityisesti yhteys työllisyyspalveluiden asiakastietojärjestelmiin tulee huomioida kotoutumisen edistämisen näkökulmasta. Myös toimiva yhteistyö ja tiedonvaihto hyvinvointialueen kanssa tulee turvata.

Yleiset kommentit muihin lakiehdotuksiin

Ei kommentoitavaa.

Vaikutusten arviointi ja muut perusteluja koskevat huomiot

Luvussa 4.2.1.3 on arvioitu vaikutukset kuntatalouteen. Talousarviovaikutusten arviointi ja myös toiminnallisten muutosten arviointi on erittäin haasteellista lukuisten päällekkäisten lainsäädäntömuutosten yhtäaikaisuuden takia.

Vento Marika
Imatran kaupunki - Imatran kaupunki, Työllisyyspalvelut